

(10)

תחת אשר לא עבדת את ה'א בשמחה ובטוב לבב. וכבר אמרנו טעמים מדוע בשביל העדר השמחה יגדלו כ"כ העונשין. ונראה עוד לומר, דהנה אמרו ז"ל (יומא פ"ו): תשובה מאהבה זדונות נעשות לו כזכיות, ומיראה נעשות כשגגות. והנה בש"ס ר"ה (ט"ו): למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן, וברש"י כשישמע ישראל מחבבין את המצוות ופירשנו שמאחר שרואה מסתמין דבריו, ופירשנו שמאחר שרואה שמחבבין את המצוות הרי עושין תשובה מאהבה והזדונות נעשות כזכיות, א"כ מתירא לקטרג ולהביא עוד חבילות של עבירות פן עשו תשובה גם על אלו ומן העבירות יהיו זכיות, ומתבהל ואינו יודע מה לעשות, כי תשובה היא דבר המסור ללב ואין מכיר בה אלא היודע תעלומות, וכל עוד שלא ראה את ישראל מחבבין את המצוות אינו חושש לומר שמא עשו תשובה מאהבה כי חזקה היא לו שלא נשתנה.

למה לא יראו ישראל את ה'א בשמחה

עבודת ד' בשמחה

אבל כשרואה ישראל דבוקין באהבה שוב יצא הדבר מחזקתו קרוב הדבר בעיניו שעשו תשובה גם על העבירות אלו שקטרג עליהן כבר, וא"כ אם יוסיף לקטרג ולהביא חבילות של עבירות שמא עשו תשובה מאהבה גם על אלו ונמצא גחלים הוא חותה על ראשו: ולפי"ז יש לפרש תחת אשר לא עבדת את ה'א בשמחה וגו', וידוע כי תשובה היא ברגש הנפש ובשמחה, ובאשר חסר להם זה מעולם לא מתערבב השטן והי' תמיד עומד ומקטרג על כל מיני עבירות שהיו במציאות של אותו הדור עד שנפרע מהם על הכל אחת מהנה לא נעדרה, אבל אם הייתה העבודה בשמחה, והיתה בכל פעם תשובה מאהבה על איזה מיני חטאים והי' השטן מתערבב מלהשטין שמא עשו תשובה גם על אלו, ולא הי' יוצא העונש לפועל:

22. לימי התשובה

יש מושג של תשובה של רמיה"ו - לא נרמה לא את עצמנו, לא את כנסת-ישראל ולא את רבנות-של-עולם. הליכתנו לסליחות, לכאורה זו חוצפה. פתאום אנו "מחוננים" עם רבנות-של-עולם ואומרים לו: "סלח לנו". זה צריך לבוא מתוך הכשר במובן אמיתי. צריכים לזכור את הדברים האלמנטריים, ולעשות קצת חשבון נפש בענין קיום התורה ולימודה בעין. כמ"כ יש לשים לב לאמירת הברכות שלא תהיה מתוך שטחיות" - מה שגורם לחילול השם ואפיקורסות בישראל, ולזול כחורה על-ידי אנשים רחוקי תורה התופסים אותה באופן שטחי. יש להרבות תשובה של אמת.

למה לא יראו ישראל את ה'א בשמחה

(12)

ביסוד הכל צריכה לבוא ההסברה הכללית של בסיס התשובה, ועצם השלחה, ושמחת-עו, שצריכה להיות מתלבשת הנפש של כל איש אשר אור התשובה מאיר בגשמתו, ולכן עם זה לבאר איך שמחת-אמת זאת נועם וזו קולש זה איננו מפר יראה, חלילה, ואיננו מגרע כחוט השערה מכל ההתעוררות הנפשית, הנקנית בנפש ממי ציורים של יראה ותארה; אדרבה, עוד הוא מרבה את הכח התמציתי של ההירות והזריזות הנשמית.

למה לא יראו ישראל את ה'א בשמחה

(13)

התשובה אינה באה למרר את החיים כי-אם להנעים. ונעימות החיים חפצה על ידי התשובה היא מתגלה מתוך כל אותם גלי המרורות, שהנפש מסתבכת בהם בתחלת מצעדיה במהלך החיים של התשובה. אבל זאת היא הגבורה העליונה היוצרת, שתדע ותבין כי נעים היא מחשפת מכל מרירות, חיים מכל חבלי מות, עדני עולם מכל מדוה ומכאובים. והדעיה הנצחית הזאת הולכת היא ומתבררת בשכל, ברגש, בטבע הגוף ובטבע הנפש. והאדם מתחדש לבריאה חדשה, רוצק, בעזרות, רוח-חיים חדש על כל סביבותיו, ומבשר לכל דורו ולדורות עולם שמחות ישרים, גילת ורגון ובסחוק גילה ורגוה, והספו עננים בדי שמחה, ואיננו אדם בקדוש ישראל יגלו.

למה לא יראו ישראל את ה'א בשמחה

(14)

היצר, שמרגישים בעת שנגשים אל כל דבר שבקדשה, הרי הוא בא מתוך שאז הנשמה היא מאירה יותר ומתגלה בה התכן של השלמות המחלקה, והיא רואה מתוך כך את האפסיות שבהגבלתה וצמצומה, והיא מתמרמרת על כל מה שגורם לה עצור-כח וכהות. וזה הוא באמת יסוד התשובה מאהבה, שראוי לכל אדם בעל נפש לקבל את ההרגשה המרורה הזאת בשמחה וטוב לב, ואז עמק היצר הזה מתהפך הוא לתכן של ענג עליון, ששפעת עננים של קדש מתגלים בו.

למה לא יראו ישראל את ה'א בשמחה

(15)

כל תשובה שהיא שלמה, מכרחת היא לפעל שתי פעולות נגדיות על הנפש: מצד אחד תרדה רגון על החטא והרע שבתוכו, ומצד השני בטחון ושמחה על הטוב, שאי אפשר לו שלא ימצא האדם בתוכו אהה חלק במנו, ואפלו אם לפעמים החשבון שלו הוא כל כך מערפל אצלו, עד שאינו מוצא בתוכו מאומה מן הטוב - הלא אז, מה שהתרדה והרגון הם מקיפים אותו מצד הכרת החטא והרע שבתוכו - הלא גם זה עצמו הרי יש בו טוב גדול; וצריך הוא מיד להיות שמת, בוטח ומלא עז ועצמה, גם על הטוב הזה, עד שימצא את עצמו תמיד, גם בתוך הדכור היותר גדול של רגשי התשובה, מלא רוח חיים וקמח ביסוד המפעל והמצשה ושמחת החיים והקנת ברכתם.

למה לא יראו ישראל את ה'א בשמחה

(17)

כי תבוא אל הארץ - שמחתו

מתוך מהפכה גדולה זו אנו נפגשים במלה הראשונה של פרשתנו: "והיה" ועל זה דברים ברורים של הגאון הקדוש בעל "אור החיים", רבי חיים בן עטר: אין "והיה" אלא לשון שמחה, ואין שמחה אלא כי "בוא אל הארץ". כשכאים אל הארץ, זו שמחה. לעומת זאת, בחוק לארץ, "ותן ר' לך שם לב רגז", שם, בחוק לארץ, אבל כאן בארץ - שמחה.

למה לא יראו ישראל את ה'א בשמחה

(16)

את כח המהפכה הגדול-הקיצוני אנו מוצאים בתשובה. תהליך התשובה מורכב מ: עזיבת החטא, חרטה, וקבלה להבא. התחדשות. הכל נמשך מהתשובה שבלב, ויש בה מדרגות רבות. התשובה כמובן האמיתי הברור, היא תשובה מאהבה. תשובה היא מהפכה, התחדשות מוסרית, רצונית. אדם זוכה להיפך, זוכה להתחדש. הוא נעשה אדם חדש, כמובן גדלות הטהרה והקדושה בישראל. המדרגה היסודית היא תשובה מיראה. גם בה יש מדרגות, והיא כוללת אף את יראת העונש. כמובן, אין זה אידיאלי ואין זה שלם. המדרגה האידיאלית היא בירור-חשבון ובירור-הכרה של הלא-טוב שהיה קודם, והשאיפה לתיקון, ואז אדם משתנה ומהפך עצמו לטוב, מתוך הכרה שכך צריך להיות מצד עצמו, מתוך הכרה בערך הלא-טוב שהיה קודם, מתוך שאיפה ונגעוטים. בתשובה מיראה, האדם פשוט מפחד, מפחד מגיהנום, מפחד מבית-דין. יש בעולם הזה מצבים שבגללם אדם מפחד לחטוא, מפני שהוא מפחד מעונש. אין כאן מהפכה פנימית, אך בכל זאת זו תשובה. אין זה ל-כך אידיאלי, זה בעל כרחו, אך בכל זאת עובדה היא שעכשיו האדם כבר אינו פושע. מתוך פחד הוא מפסוק לחטוא. אמנם הגורם אינו בא מעומק המחשבה הטהרה האידיאלית, אך למעשה יש תיקון, ויש הכרה בטעות. גם בזה יש כמה מיני מדרגות. כאשר מתוך חשבון מופיעים התיקון ועזיבת החטא, יופי ושכלול הסדרים - יש כאן מדרגה של בעל תשובה. ותשובה זו המביאה מעבר מרשעות לצדקות, גוררת גם-כן סליחה וכפרה. תשובה מיראה היא תשובה. אפילו אם הרע נעשה במזיד, מתוך התשובה הזדונות מתהפכים לשגגות. התשובה מבררת שבאמת החטא היה כשוגג. זאת התשובה התחתונה, הלא אידיאלית.

25

30

למה לא יראו ישראל את ה'א בשמחה